

Helsinkio energetikos iššūkis: „Ieškojome kūrybingo sprendimo, kuris būtų naudingas ir kitiems miestams“

photo: Jetro Stavén

Pokalbis su Janu Vapaavuori, buvusiu Helsinkio meru, ėjusiu pareigas nuo 2017 iki 2021 m.

Helsinkio miestas nuo 2020 m. vasario mėn. iki 2021 m. kovo mėn. buvo organizavęs tarptautinį dizaino konkursą, kurio tikslu buvo rasti sprendimus, kaip iki 2035 m. galima palapsniui pakeisti centralizuoto anglies ir dujų šildymo sistemą. Tuometinis Helsinkio meras Janas Vapaavuori dalijasi patirtimi, sukaupta per „[Helsinkio energetikos iššūkį](#)“.

Kokios buvo pagrindinės Helsinkio energetikos iššūkio organizavimo priežastys?

Janas Vapaavuori: „Šio projekto pradžioje turėjome du tikslus. Pirma, susidūrėme su sudėtingu iššūkiu, nežinojome, kaip jį išspręsti. Antra, norėjome, kad mūsų veiksmai būtų naudingi ir kitiems miestams.

Helsinkis įsipareigojo iki 2035 m. tapti klimato požiūriu neutraliu miestu. Šiuo metu daugiau nei 50% mūsų miesto išmetamų teršalų yra iš šildymo ir vėsinimo sektoriaus. Be to, nuo 2029 m. Suomijoje bus uždrausta deginti anglis energijai gaminti. Šiuo metu turime dvi anglimi kūrenamas šilumos ir elektros energijos gaminimo jėgaines, aptarnaujančias miesto centralizuoto šildymo ir vėsinimo sistemą. Vieną jų uždarysime 2023 m., tačiau kitai neturėjome atsinaujinančios energijos alternatyvų. Galėtume vietoj anglies naudoti biomasę, toks yra dažnas sprendimas. Tačiau nemanau, kad masinis biomasės deginimas – tai tvarus sprendimas. Taigi, atmetę biomasę, neturėjome aiškaus atsakymo, kaip galėtume eliminuoti anglies dioksidą mūsų centralizuoto šildymo ir vėsinimo sistemoje.

Be to, siekiame būti kitų miestų priedėlyje, tad ieškojome kūrybingo sprendimo, kuris būtų naudingas ir kitiems miestams. Štai kodėl pakvietėme kitų pasaulio šalių atstovus padėti mums išspręsti šią problemą. Nuo pat pradžių buvo aišku, kad kai kurie iššūkio dalyvių pasiūlyti sprendimai gali būti aktualūs ir kitiems miestams. Helsinkio miesto vizija

yra ne tik padaryti patį miestą neutralų klimato atžvilgiu, bet ir prisidėti prie kito pasaulio šalių pastangų pasiekti to neutralumo.

Mus įkvėpė Niujorkas, ten jau kurį laiką yra rengiamas tokio tipo iššūkis, vadinamas „MoonShot Challenges“.

Kokios buvo svarbiausios šios patirties pamokos?

Visų pirma, kai miestas turi savo energetikos įmonę ir 100% ją valdo, tai dar yra nepakankama priemonė. Būtina glaudžiai bendradarbiauti su tokia įmone, tuomet miestas turės daugiau balso sprendžiant didžiausią žmonijos iššūkį šiandieniniame pasaulyje. Negalime permesti šildymo sistemos dekarbonizavimo atsakomybės įmonei, net jei ji priklauso miestui 100%. Šildymo ir vėsinimo sistemų dekarbonizavimas – tai ne vien techninė problema.

Antras dalykas – turime kurti kuo lankstesnę sistemą. Juk technologijos kasdien žengia į priekį. Reikia bandyti kurti sistemą, kurioje technologijos mūsų pažangos nestabdytų, jei po dvejų metų jos jau bus pasenusios. Turime sukurti lanksčią ir prie naujausių technologijų ateiityje pritaikomą ekosistemą.

Patarimai sėkmingam energetikos iššūkio organizavimui

Helsinkio energetikos iššūkio projektų direktorė Laura Uttu-Deschryvere ir Helsinkio neutralumo anglies dioksido požiūriu projektų direktorė Kaisa-Reeta Koskinen dalijasi patirtimi apie šio iššūkio organizavimą. Naudingi patarimai, kaip galima surengti tokį patį konkursą savo mieste!

Helsinkio energetikos iššūkis buvo organizuotas dviem etapais: atviras paraiškų teikimo etapas, kai miestas gavo 232 paraiškas iš 35 šalių, o vėliau bendras kūrimo etapas, kuriame dalyvavo dešimt atrinktų komandų. Pirmajame etape pareiškėjai turėjo glaustai įtikinti žiuri, kad jų sprendimai gali išspręsti problemą ir kad jų komanda yra pajėgi atlikti antrąjį etapą. Bendrame kūrimo etape miestas pateikė papildomos informacijos apie savo centralizuoto šildymo ir vėsinimo sistemas. Tuomet konkurso finalininkai galėjo pasiūlyti išsamų generalinį planą, kaip galima pasiekti miesto išmetamo anglies dioksido kiekio sumažinimo tikslus. Šie keturi veiksniai gali padėti konkursui būti sėkmingam.

1. Iššūkio atvirumas

Helsinkio miestas laukė ne konkrečių technologinių sprendimų, o išsamių generalinių planų, kuriuose būtų integruotos naujovės ir sisteminis mąstymas šiam iššūkiui išspręsti. Taigi

nebuvo jokių siūlomų sprendimų apribojimų. Dėl didžiulės gautų pasiūlymų įvairovės (nuo švarios šildymo energijos gamybos aukcionų iki erdviųjų sprendimų saulės ir vėjo energijos surinkimui) buvo sunku juos įvertinti. Skirtingų kategorijų naudojimas galėjo supaprastinti finalininkų atranką bei orientuoti pareiškėjų pasiūlymus.

2. Organizacinė tvarka ir pasiruošimas abipusiam mokymuisi

Atsižvelgiant į svarbų gautų paraiškų skaičių ir jų įvairovę, jų įvertinimas gali pareikalauti nemažai pastangų, tad svarbu sutelkti įvairių sričių ekspertus. Taigi, iššūkio sėkmė labai priklausė nuo pagrindinių miesto specialistų ir vietinių suinteresuotųjų šalių dalyvavimo. Antrojo etapo metu finalininkų komandos turėjo galimybę susitikti su politiniais lyderiais, miesto ekspertais ir Helsinkio energetikos bendrovės darbuotojais. Taip jiems buvo lengviau suprasti miesto poreikius ir kliūtis, o novatoriai galėjo mesti iššūkį miesto atstovams, tokiu būdu lenktyniavimo nuotaikos dalyvių gretose tik sustiprėjo.

3. Aiškūs siekiai

Helsinkis nustatė septynis kriterijus finalininkų pasiūlytiems generaliniams planams įvertinti: poveikis klimatui, poveikis gamtos ištekliams, išlaidos, įgyvendinimo grafikas, pritaikomumas, tiekimo patikimumas ir saugumas bei šiluminis našumas. Jie paskatino novatorius atsižvelgti į įvairius miesto iššūkio aspektus. Miestas taip pat parengė finalininkams duomenų rinkinį ir gairių prielaidas, pavyzdžiui, apie būsimą pastatų energijos paklausą. Taigi visoms komandoms buvo suteiktos vienodos sąlygos. Prielaidos taip pat buvo būtinos dėl kelių priežasčių: kai kurie duomenys buvo konfidencialūs ir miestas neturėjo atsakymų į visus finalininkų klausimus.

4. Tarptautinių ir tarpdisciplininių komandų dalyvavimas

Helsinkis pakvietė žmones iš viso pasaulio dalyvauti šiame iššūkyje: paraiškas pateikė komandos iš daugiau nei 35 šalių. Asmenys, ne gyvenantys vietoje ar nacionaliniame kontekste, turėjo galimybę pasiūlyti netradicinių bei originalių idėjų: tai padėjo įgyti naujų žinių ir išvengti „įstrigimo“ efekto (t.y. pasilikimo tik prie vienos sprendimų kategorijos). Be to miesto atstovai išrinko tarptautinę geriausių ekspertų žiuri, kuri įvertino dešimt finalininkų pasiūlymų ir atrinko laimėtojus.

[Norėdami sužinoti daugiau apie miesto unikalios patirties pamokas, žr. internetinio seminaro įrašą.](#)